

Begrunnelse HIFOs Fritt Ord-stipend for året 2010

HIFOs Fritt Ord-stipend er på 25 000 kroner, og ledsages av et diplom. Stipendet deles ut til nyeksaminerte mastergradskandidater som er medlemmer av HIFO. Midlene skal brukes til å bearbeide masteroppgaven med tanke på videre publisering. Aktuelle kandidater for stipendet i 2011, er mastergradskandidater uteksaminert i 2010. Det er denne gang kommet inn atten søknader som faller innenfor kriteriene. I prioriteringen mellom søkerne er det tatt hensyn til kvalitet og originalitet på mastergradsarbeidene, men også til fagområde og de mulighetene den enkelte søker vil ha til å få publisert sine resultater på annet vis. Søknadene er behandlet av en komité oppnevnt av HIFOs styre. Komiteen har i år bestått av Finn Erhard Johannessen, Randi Bjørshol Wærdahl og Jan Thomas Kobberrød. Det er en samlet komité som har besluttet å gi dette års stipend til Chalak Kaveh. Kaveh leverte høsten 2010 oppgaven ”*Sigøynerplogen*”. *Kontinuitet og brudd i tysk sigøynerpolitikk 1929-1938* ved Universitetet i Oslo.

Etter 1945 har den akademiske interessen for sigøynere i Tyskland i hovedsak hatt sin bakgrunn i naziregimets sigøynerpolitikk, og har derfor begrenset seg til tidsrommet 1933-1945. I tråd med nyere forskning på tysk sigøynerpolitikk velger Kaveh å stille følgende spørsmål i sin masteroppgave: ”Hvordan kunne sigøynere, som for naziregimet var et relativt perifert og uprioritert ”problem” frem til 1936, bli utsatt for en forfølgelse som stadig ble intensivert og som kulminerte i en rasistisk og genocidal politikk fra og med 1938? Hvilke momenter representerte kontinuitet og brudd med Weimarrepublikkens sigøynerpolitikk?”

I masteroppgaven har Kaveh valgt å undersøke tyske myndigheters politikk overfor sigøynere i perioden 1929 til 1938. Han undersøker myndighetenes politikk i et regimekomparativt perspektiv og analyserer også myndighetenes syn på og bilder av sigøynere som grunnlag for deres politikk.

For faglig utenforstående kan oppgavens resultater virke overraskende. Kavehs undersøkelse viser blant annet at den bayerske sigøynervenloven fra 1926 ikke eksplisitt ble anvendt mot sigøynere fra 1929 til 1938. Hitler var ikke spesielt opptatt av sigøynere, og til å begynne med førte ikke nazistisk maktovertakelse til noen endringer. I tråd med annen ny forskning på tysk sigøynerpolitikk viser Kavehs undersøkelse at myndighetenes politikk overfor sigøynere og andre omreisende først tok en radikal form i perioden 1936-1938.

Ved bruk av modernitetsteorier påviser Kaveh dessuten at statens stadig økende kontroll- og disiplineringsbehov overfor sigøynere kan betraktes som et trekk ved den voksende moderne nasjonalstaten og mekanismer knyttet til modernitet.

Valg av tema og undersøkelsesperiode, samt vektleggingen av internasjonal forskning og et komparativt perspektiv bidrar til oppgavens originalitet. Komiteen ønsker å rose Kaveh for hans åpne forskerholdning: Han ser viktige distinksjoner i arbeidet med en tematikk som lett kunne ha endt opp i en elendighetshistorie. Kandidaten fortjener også ros for viljen til teoretisk-metodisk refleksjon og for å ha gjennomført et grundig kildearbeid som presenteres i en godt gjennomarbeidet tekst.

På grunn av tematikken vil en artikkel med utgangspunkt i foreliggende forskningsarbeid nok egne seg best for et internasjonalt publikum, enten på engelsk eller tysk. På norsk kunne for eksempel *Nytt norsk tidsskrift* være en aktuell kanal for publisering.

Komiteen vil utfordre stipendmottakeren til i større grad å sammenligne de tyske myndighetenes sigøynerpolitikk med deres politikk overfor jødene. Innledningsvis påpeker kandidaten at sigøynerforskningen har vært et underbruk av forskningen på jødene. Selv om kandidatens undersøkelse viser at det er all grunn til å undersøke sigøynerpolitikken for seg, vil en sammenligning kunne utvide perspektivet og gjøre resultatene enda mer interessante.

Oslo/Trondheim/Borre

03.08.2011

Finn Erhard Johannessen Randi Bjørshol Wærdahl Jan Thomas Kobberrød